

Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MELCHIORJA WATHELETA,
predstavljeni 30. aprila 2015¹

Zadeva C-231/14 P

**InnoLux Corp., nekdanja Chimei InnoLux Corp.,
proti**

Evropski komisiji

„Pritožba — Konkurenca — Omejevalni sporazumi — Svetovni trg zaslonov s tekočimi kristali (LCD) — Globe — Smernice o načinu določanja glob — Določitev vrednosti prodaje v povezavi s kršitvijo — Ekstrateritorialna uporaba pravil Evropske unije o konkurenci — Interna prodaja zadevnega proizvoda zunaj Evropskega gospodarskega prostora (EGP) — Upoštevanje prodaje končnih proizvodov, v katere je vgrajen zadevni proizvod, tretjim osebam v EGP“

1. S to pritožbo družba InnoLux Corp. (v nadaljevanju: InnoLux), nekdanja Chimei InnoLux Corp., predlaga razveljavitev sodbe Splošnega sodišča Evropske unije, InnoLux/Komisija,² v delu, v katerem je to, prvič, spremenilo Sklep Komisije C(2010) 8767 final (zadeva COMP/39.309 – LCD (Liquid Crystal Displays)),³ tako da je določilo, da znaša globa, ki je bila pritožnici naložena na podlagi člena 2 tega sklepa, 288 milijonov EUR, in drugič, v preostalem zavrnilo njeno tožbo, s katero je predlagala razglasitev ničnosti navedenega sklepa v delu, v katerem jo zadeva, in zmanjšanje zneska navedene globe.

2. S to pritožbo se postavlja pomembno vprašanje konkurenčnega prava, in sicer vprašanje ekstrateritorialne uporabe pravil Evropske unije o konkurenci (v obravnavani zadevi v okviru določitve prodaje, ki jo Komisija lahko upošteva pri izračunu globe⁴). Ekstrateritorialna uporaba teh pravil s strani Evropske komisije se po sodni poti izpodbija v več zadevah, trenutno predloženih v obravnavo Splošnemu sodišču in Sodišču.⁵

I – Dejansko stanje

3. Dejansko stanje iz spora in spornega sklepa, kot izhaja iz točk od 1 do 27 izpodbijane sodbe, lahko povzamemo, kot je navedeno v nadaljevanju.

1 — Jezik izvirnika: francoščina.

2 — T-91/11, EU:T:2014:92, v nadaljevanju: izpodbijana sodba. To zadevo je mogoče obravnavati skupaj z zadevo LG Display in LG Display Taiwan/Komisija (C-227/14 P), ki teče pred Sodiščem ob pripravi teh sklepnih predlogov, ki se nanaša na isti omejevalni sporazum, čeprav se vprašanja, ki se postavljajo v teh zadevah, po naravi razlikujejo.

3 — Sklep z dne 8. decembra 2010 v zvezi s postopkom na podlagi člena [101 PDEU] in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (zadeva COMP/39.309 – LCD) (v nadaljevanju: sporni sklep), katerega povzetek je bil objavljen v *Uradnem listu Evropske unije* z dne 7. oktobra 2011 (UL C 295, str. 8).

4 — Glej metodo, ki jo je uporabila Komisija, zlasti v točkah 7 in 23 teh sklepnih predlogov.

5 — Pred Sodiščem je to zadeva Intel/Komisija (C-413/14 P, glej opombo 10 teh sklepnih predlogov). Pred Splošnim sodiščem: omejevalna sporazuma Air Freight (med drugim zadeva Japan Airlines International/Komisija, T-36/11) in Cathode Ray Tubes (med drugim zadeva Samsung SDI/Komisija, T-84/13).

4. Družba Chi Mei Optoelectronics Corp. (v nadaljevanju: družba CMO) je bila družba tajvanskega prava, ki je nadzirala skupino družb s sedežem po vsem svetu, katerih dejavnost je bila proizvodnja zaslonov s tekočimi kristali z aktivno matriko (v nadaljevanju: zasloni LCD). Potem ko je družba CMO sklenila dogovor o koncentraciji z družbama InnoLux Display Corp. in TPO Displays Corp., je preostala pravna oseba postala družba InnoLux, prav tako družba tajvanskega prava, ki je v obravnavani zadevi pritožnica.

5. Potem ko je družba Samsung Electronics Co. Ltd (v nadaljevanju: družba Samsung) Komisiji razkrila obstoj omejevalnega sporazuma na trgu zaslonov LCD, je ta začela upravni postopek in na 16 družb, med njimi tudi na dve evropski odvisni družbi v stoddotni lasti pritožnice, naslovila obvestilo o ugotovitvah o mogočih kršitvah. V tem obvestilu o ugotovitvah o mogočih kršitvah je bilo med drugim pojasnjeno, zakaj je treba navedeni odvisni družbi družbe CMO šteti za solidarno odgovorni za kršitve, ki jih je storila zadnjenavedena.

6. Komisija je 8. decembra 2010 sprejela sporni sklep. Ta je bil poslan šestim od 16 družb naslovnice obvestila o ugotovitvah o mogočih kršitvah, med katerimi so bile tudi pritožnica, LG Display Co. Ltd (v nadaljevanju: LGD) in AU Optronics Corp. (v nadaljevanju: družba AUO). Nasprotno pa se ni več nanašal na odvisni družbi pritožnice.

7. Komisija je v spornem sklepu ugotovila obstoj omejevalnega sporazuma med šestimi velikimi mednarodnimi proizvajalci zaslonov LCD, med katerimi so bile tudi pritožnica ter družbi LGD in AUO, glede dveh vrst proizvodov z diagonalo 12 palcev ali več, in sicer: zaslonov LCD za informacijsko tehnologijo (IT), na primer za vgradnjo v kompaktno prenosne računalnike in monitorje osebnih računalnikov, ter zaslonov LCD za televizijske sprejemnike (v nadaljevanju: skupaj: kartelni zasloni LCD).

8. Komisija je za določitev glob, naloženih s spornim sklepom, uporabila Smernice o načinu določanja glob, naloženih v skladu s členom 23(2)(a) Uredbe (ES) št. 1/2003 (UL 2006, C 210, str. 2, v nadaljevanju: Smernice iz leta 2006). Na podlagi teh smernic je opredelila vrednost prodaje kartelnih zaslonov LCD, ki jih neposredno ali posredno zadeva kršitev. Za to je oblikovala tri skupine prodaje, ki so jo opravili udeleženci omejevalnega sporazuma:

- „neposredna prodaja v EGP“, in sicer prodaja kartelnih zaslonov LCD drugemu podjetju v Evropskem gospodarskem prostoru (EGP);
- „neposredna prodaja v EGP prek predelanih proizvodov“, in sicer prodaja kartelnih zaslonov LCD v okviru skupine, ki ji pripada proizvajalec, vgrajenih v končne proizvode, ki so prodani drugemu podjetju v EGP, ter
- „posredna prodaja“, in sicer prodaja kartelnih zaslonov LCD drugemu podjetju zunaj EGP, ki zaslone nato vgradi v končne proizvode, ki jih prodaja v EGP, pri čemer je „drugo podjetje“ podjetje, ki ni del skupine prodajalca.

9. Komisija je presodila, da je dovolj, če upošteva prvi dve skupini, navedeni zgoraj, saj vključitev tretje skupine ni nujna za to, da bi naložene globe lahko dosegle zadosten odvračalni učinek. Na podlagi navedenega je pritožnici naložila plačilo globe v višini 300 milijonov EUR.

II – Izpodbijana sodba

10. Pritožnica je 21. februarja 2011 vložila tožbo, s katero je predlagala razglasitev delne ničnosti spornega sklepa in znižanje globe. V podporo svojemu predlogu je navedla tri tožbene razloge. Prvi se je nanašal na to, da naj bi Komisija uporabila napačen pravni pojem, to je pojem „neposredne prodaje v EGP prek predelanih proizvodov“, drugi na to, da naj bi Komisija kršila člen 101 PDEU, ker je menila, da je kršitev zadevala tudi zaslone LCD za televizijske sprejemnike, tretji pa na to, da naj bi Komisija v zvezi z njo v vrednost upoštevne prodaje neupravičeno vključila še drugo prodajo poleg tiste, povezane s kartelnimi zasloni LCD.

11. Splošno sodišče je v izpodbijani sodbi sprejelo zadnji tožbeni razlog in na podlagi tega globo, ki se naloži pritožnici, znižalo na 288 milijonov EUR.⁶ V preostalem je tožbo zavrnilo.

III – Pritožba

A – Prvi pritožbeni razlog: upoštevanje „neposredne prodaje v EGP prek predelanih proizvodov“

1. Povzetek trditve strank

12. S prvim delom pritožbenega razloga, ki se nanaša na pojem „prodaje, povezane s kršitvijo“, pritožnica Splošnemu sodišču očita, da je v vrednost prodaje, upoštevane za izračun globe, vključila njeno prodajo končnih proizvodov v EGP kot „neposredno prodajo v EGP prek predelanih proizvodov“, čeprav ta prodaja ni povezana s kršitvijo v smislu točke 13 Smernic iz leta 2006.

13. Komisija meni, da je Splošno sodišče trditve pritožnice zavrnilo na podlagi ustrezne utemeljitve. Pritožnica naj s svojimi trditvami ne bi upoštevala dejstva, da je cena kartelnih zaslonov LCD vplivala na ceno končnih proizvodov in da so se tajna ravnanja nanašala tako na zaslone LCD za prodajo tretjim osebam kot tudi na zaslone LCD za dobavo znotraj skupine. To naj bi bile ugotovitve dejanskega stanja, ki jih je opravilo Splošno sodišče in ki jih ni mogoče ponovno preučiti v okviru pritožbe. Zmotno bi bilo trditi, da ni razlike med prodajo tretji osebi in dobavo znotraj skupine. Dejanski vstop na trg – prva „dejanska prodaja“ – naj bi nastal v trenutku, ko podjetje proda končni proizvod, in na kraju, kjer se to zgodi.

14. Z drugim delom pritožbenega razloga, ki se nanaša na sodbo Europa Carton/Komisija (T-304/94, EU:T:1998:89), pritožnica meni, da Komisija ni upoštevala te sodbe, ker je, namesto da bi prodajo znotraj skupine obravnavala enako kot prodajo tretjim osebam, za nekatere naslovnike spornega sklepa uporabila drugačno merilo za določitev kraja njihove prodaje znotraj skupine.

15. Komisija meni, da sodba Europa Carton/Komisija (T-304/94, EU:T:1998:89) potrjuje, da lahko upošteva vrednost proizvoda, ki je predmet omejevalnega sporazuma, neodvisno od vprašanja, ali udeleženec tega omejevalnega sporazuma zadevni proizvod prodaja neposredno na trgu ali ga prej vgradi v drug končni proizvod. Po drugi strani naj s to sodbo Komisiji ne bi bilo naloženo, da mora pri oceni povezave z ozemljem EGP kraj interne dobave obravnavati kot kraj prodaje kartelnega proizvoda.

6 – Točke od 155 do 174 izpodbijane sodbe. Znižanje globe, ki ga je naložilo Splošno sodišče na podlagi teh napak, in ločena kategorija „neposredna prodaja v EGP prek predelanih proizvodov“, ki je predmet te pritožbe, se ne prekrivata.

16. S tretjim delom pritožbenega razloga, ki se nanaša na sodbo Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija (89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 in od 125/85 do 129/85, EU:C:1988:447, v nadaljevanju: sodba Lesna moka I), pritožnica trdi, da iz te sodbe izhaja, da v pristojnost Unije ne spada celotna prodaja, opravljena v EGP, temveč le prodaja, ki se v EGP opravi z upoštevним proizvodom, ki je predmet usklajenega ravnanja, za katero je bila ugotovljena kršitev.

17. Komisija meni, da je Splošno sodišče upravičeno menilo, da ta sodba Komisiji ni preprečevala, da pri izračunu globe upošteva „neposredno prodajo v EGP prek predelanih proizvodov“, ki jo je opravila družba InnoLux.

18. S četrnim delom pritožbenega razloga, ki se nanaša na sodbo Istituto Chemioterapico Italiano in Commercial Solvents/Komisija (6/73 in 7/73, EU:C:1974:18), pritožnica meni, da je v nasprotju s to sodbo šteti, da dobava zaslonov LCD znotraj skupine proizvodnim obratom v EGP – kot v primeru družbe Samsung – ni prodaja v EGP, če se končni proizvodi, v katere so zasloni LCD vgrajeni, prodajo zunaj EGP.

19. Komisija meni, da pritožnica navedeno sodbo razlaga napačno. V tej sodbi naj bi se namreč preučevalo področje uporabe *ratione materiae* člena 102 PDEU, ne bi pa naj se obravnaval izračun glob v kartelnih zadevah, zato naj ne bi bila v nikakršno podporo glavni tezi pritožnice, po kateri bi morala Komisija pri izračunu globe izključiti prodajo zaslonov LCD, ki jo je družba InnoLux opravila v EGP prek končnih proizvodov.

20. S petim delom pritožbenega razloga, ki se nanaša na ekstrateritorialno uporabo pravil Unije o konkurenci, pritožnica trdi, da merilo, ki sta ga uporabila Komisija in Splošno sodišče za opredelitev kraja njenih dobav znotraj skupine, povzroča tveganje vzporednih sankcij in spora o pristojnosti z drugimi organi, pristojnimi za konkurenco.

21. Komisija meni, da je ta del pritožbenega razloga nedopusten, saj je bila ta trditev prvič navedena v okviru pritožbe. Vsekakor pa naj bi bila ta trditev hipotetična in neutemeljena. Po vsej logiki naj bi bil mogoč obstoj le ene prve „dejanske prodaje“.

2. Analiza

22. Menim, da so vse te trditve povezane in se tako prepletajo, da jih je nujno preučiti skupaj.

a) Nerazlikovanje pri upoštevanju prodaje glede na to, ali so kupci neodvisne tretje osebe ali gospodarski subjekti iz iste skupine

23. Točka 13 Smernic iz leta 2006 določa, da „[bo Komisija z]a določitev osnovnega zneska globe, ki se naloži, [...] uporabila vrednost prodaje blaga ali storitev podjetja, neposredno ali posredno povezane s kršitvijo, [na] upoštevнем geografskem območju *znotraj ozemlja EGP*“ (moj poudarek).

24. V obravnavani zadevi je Komisija za izračun globe, ki se naloži pritožnici, prek pojma „neposredna prodaja v EGP prek predelanih proizvodov“ – ki ga je Komisija sicer uporabila prvič (glej točko 2 teh sklepnih predlogov za nadaljnje zadeve) – upoštevala del vrednosti interne prodaje zaslonov LCD pritožnice, ki bi se lahko ujemal z vrednostjo zaslonov LCD, vgrajenih v končne proizvode, če je pritožnica te proizvode prodala tretjim podjetjem s sedežem v EGP. Celotno interno prodajo zaslonov LCD, na katero se nanaša kršitev, je namreč pritožnica opravila *zunaj EGP*, kupci pa so bili gospodarski subjekti iz iste skupine, ki so jih vgradili v končne proizvode (računalnike in televizijske sprejemnike) in nato te proizvode prodali v EGP neodvisnim tretjim podjetjem.

25. Kot je Sodišče pred kratkim potrdilo v sodbi Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, točke od 57 do 59; glej tudi moje sklepne predloge v tej zadevi, C-580/12 P, EU:C:2014:272, točka 21 in naslednje), prvič, „je cilj točke 13 Smernic iz leta 2006 kot izhodišče za izračun globe, naložene podjetju, vzeti znesek, ki odraža gospodarski pomen kršitve in relativno težo vsakega podjetja v tej kršitvi“, ter drugič, je Sodišče menilo, da je pomembno, da ima globa „resničn[o] povezav[o] s področjem uporabe zadevnega omejevalnega sporazuma“ in da „delež celotnega prometa od prodaje proizvodov, ki so predmet kršitve, lahko najboljše odraža gospodarski pomen te kršitve. Med temi prodajami torej ni treba razlikovati glede na to, ali so bile opravljene s tretjimi neodvisnimi strankami ali s subjekti, ki spadajo k istemu podjetju. Neupoštevanje vrednosti prodaj iz zadnjenavedene kategorije bi s tem, da bi bilo vertikalno povezanim družbam omogočeno izogniti se sankciji, sorazmerni njihovi pomembnosti na trgu proizvodov, ki so predmet kršitve, nujno pomenilo neupravičeno dajanje prednosti“ (moj poudarek).

26. V zvezi s tem je bilo v isti sodbi (točka 57) odločeno, da pojma „vrednost prodaje“ iz točke 13 Smernic iz leta 2006 – čeprav ga ni mogoče razumeti, kot da se nanaša le na promet, ustvarjen izključno s prodajo, za katero je dokazano, da je ta omejevalni sporazum dejansko vplival nanjo – „ni mogoče razširiti tako, da bi zajemal prodaje, ki jih je opravilo zadevno podjetje in ki ne spadajo na področje uporabe očitane omejevalnega sporazuma“.⁷

27. Naj v tem okviru še dodam, da je Splošno sodišče v točki 66 sodbe Team Relocations in drugi/Komisija (T-204/08 in T-212/08, EU:T:2011:286) upravičeno menilo, da je „iz ustaljene sodne prakse [...] razvidno, da je lahko del prometa, ki je bil ustvarjen z blagom, na kater[o] se nanaša kršitev, primerna podlaga za informacijo o razsežnosti kršitve na zadevnem trgu [...]. Promet, ustvarjen s proizvodi, ki so predmet omejevalnega ravnanja, je zlasti objektivno merilo, ki pravilno pokaže, kako škodljivo ta praksa vpliva na normalno konkurenco [...]. To načelo je bilo vključeno v [S]mernice iz leta 2006.“ To sodbo je potrdilo Sodišče v sodbi Team Relocations in drugi/Komisija (C-444/11 P, EU:C:2013:464).

28. Vendar v obravnavani zadevi ni sporno, da prodaja končnih proizvodov, ki so jo gospodarski subjekti iz skupine pritožnice opravili s prodajo neodvisnim tretjim osebam v EGP in je bila upoštevana za izračun globe, ki se naloži pritožnici, ni bila opravljena na upoštevnem trgu, na kateri se je nanašala kršitev, ugotovljena v spornem sklepu. Če je Sodišče v sodbi Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:2363) enkrat za vselej potrdilo, da Komisija ne more utemeljeno razlikovati med interno in zunanjo prodajo, načeloma ni utemeljeno niti, da samo zunanjo prodajo obravnava kot „dejansko prodajo“.⁸

29. Ker Splošno sodišče v točki 74 izpodbijane sodbe tudi samo priznava, da je mogoče pristop Komisije iz obravnavane zadeve le težko uskladiti s sodno prakso, se torej postavlja vprašanje, ali in koliko je lahko Splošno sodišče to sodno prakso, ker je ni moglo le preprosto prenesti,⁹ upravičeno – če si sposodim njegove besede – „prilagodilo“ „okolščinam obravnavane zadeve“ – za katere je značilno, da je pritožnica vertikalno integrirano podjetje, ki je zunaj EGP vgrajevalo kartelne zaslone LCD v končne proizvode, ki so se prodajali v EGP – „za doseg cilja, na katerega se nanaša ta sodna praksa, in sicer da se ne daje prednost [...] vertikalno integriranim podjetjem, ki so bila udeležena pri omejevalnem sporazumu“ (točka 74 izpodbijane sodbe).

7 — Glej tudi moje sklepne predloge v zadevi Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:272, točka 44). Poleg tega glej sodbi Team Relocations in drugi/Komisija (C-444/11 P, EU:C:2013:464, točka 76) ter Putters International/Komisija (T-211/08, EU:T:2011:289, točka 59), v zvezi s katero ni bila vložena pritožba.

8 — Zato domnevna potreba po tem, da „se ne daje prednost [...] vertikalno integriranim podjetjem, ki so bila udeležena pri omejevalnem sporazumu“, iz točke 74 izpodbijane sodbe načeloma ni veljaven razlog za to, da se v obravnavani zadevi upošteva „neposredna prodaja v EGP prek predelanih proizvodov“ (glej tudi točko 29 teh sklepnih predlogov).

9 — Treba je dodati, da je bila – kot pojasnujem v sklepnih predlogih v zadevi Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:272, točka 21 in naslednje) – na tem področju že takrat izoblikovana sodna praksa. Torej dejstvo, da je bila sodba Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:2363) izrečena po izpodbijani sodbi, tukaj ne igra nobene vloge.

30. Vendar ostaja dejstvo, da je Komisija z metodologijo, ki jo je uporabila v obravnavani zadevi, upoštevala (interno) prodajo zadevnega proizvoda, ki je bila v celoti opravljena zunaj EGP, zato je treba to metodologijo po mojem mnenju obravnavati kot razširitev krajevne pristojnosti Komisije v zvezi z omejevalnim sporazumom, ki se je izoblikoval in izvajal v tretjih državah, le zato ker Komisija „domneva“, da ima ta omejevalni sporazum nekatere učinke v EGP, ker so se na tem ozemlju neodvisnim tretjim podjetjem prodajali končni proizvodi, v katere je bil vgrajen zadevni proizvod.¹⁰

31. Ker torej v obravnavani zadevi (interna) prodaja proizvoda, ki je predmet kršitve pritožnice, ni bila opravljena v EGP, končni proizvodi, v katere je bil ta proizvod vgrajen in so jih gospodarski subjekti iz skupine pritožnice prodajali v EGP, pa niso bili predmet kršitve, je težko ali celo nemogoče trditi, da se je omejevalni sporazum „izvajal“ v EGP v smislu sodbe Lesna moka I (točke 13, 16 in 17 te sodbe).

32. Treba je opozoriti na oporečnost prizadevanj Komisije iz spornega sklepa (točki 9 in 381 obrazložitve) za razlikovanje med „dejansko“ prodajo znotraj skupine, to je prodajo, ki jo je mogoče kot tako upoštevati za izračun globe, in prodajo, ki naj to ne bi bila, torej tisto, ki jo je mogoče izključiti in nadomestiti z „dejansko“ prodajo zaslonov LCD, vgrajenih v končni proizvod, torej t. i. predelanih proizvodov, tretjim osebam. V obravnavani zadevi bi lahko zoper družbo InnoLux v zvezi z natančno enako prodajo sprožil postopek organ, pristojen za konkurenco v Aziji.

33. Poleg tega se zdi, da je Komisija pozabila, da je Splošno sodišče že upravičeno zavrnilo podobno trditev tožeče stranke v sodbi Europa Carton/Komisija (T-304/94, EU:T:1998:89, točke 113 in od 121 do 123), torej da interne dobave ne bi smeli upoštevati, ker to ni „dejanska prodaja“. Kot sem že navedel, je Sodišče ta pristop pred kratkim potrdilo v sodbi Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:2363).

34. Skratka, po mojem mnenju je treba interno prodajo upoštevati kot prodajo tretjim osebam, vendar jo je treba izključiti, če do nje pride zunaj ozemlja Unije, kar me napeljuje na preučitev zadeve z vidika ozemeljskega področja uporabe prava Unije.

b) Ozemeljsko področje uporabe prava Unije

35. Na tem mestu je morda zanimivo potegniti vzporednico med upoštevni pravili iz te zadeve in pravili, ki se uporabljajo v ZDA. V nasprotju z oddelkom 1 Sherman Act (Shermanov zakon), ameriškega zakona, ki na splošno prepoveduje kakršno koli zavezništvo za omejevanje trgovine med več tujimi državami ali narodi in *ne določa geografske omejitve*, člen 101 PDEU izrecno prepoveduje „vs[e] sporazum[e] med podjetji [...] in usklajena ravnanja, ki *bi lahko prizadeli trgovino med državami članicami* in katerih cilj oziroma posledica je preprečevanje, omejevanje ali izkrivljanje konkurence na notranjem trgu“ (moj poudarek). Enako pravilo smiselno izhaja iz člena 102 PDEU („vsaka zloraba prevladujočega položaja na notranjem trgu“).

36. Sodišče je namreč v sodbi Lesna moka I (točka 11 in naslednje) prav na podlagi analize besedila člena 101 PDEU (prej člen 85 ES) menilo, da lahko usklajeno ravnanje omejuje konkurenco na notranjem trgu in torej spada na ozemeljsko področje uporabe člena 85 ES, le če zadeva *prodajo* upoštevne proizvoda *neposredno kupcem s sedežem v Skupnosti* in če med prodajalci obstaja cenovna konkurenca za pridobitev naročil teh kupcev.

10 — Prav to vprašanje se v bistvu obravnava v zadevi Intel/Komisija (C-413/14 P), ki je trenutno v obravnavi pred Sodiščem in v kateri peti pritožbeni razlog, na kateri se sklicuje pritožnica, zadeva prav pristojnost Komisije za uporabo člena 102 PDEU v zvezi s prodajnimi pogodbami, sklenjenimi med družbo Intel, to je družbo s sedežem v ZDA, in družbo Lenovo, ki je kitajsko podjetje, glede sestavnih delov, to je mikroprocesorjev, namenjenih za dobavo na Kitajsko za vgradnjo v računalnike, ki jih je družba Lenovo proizvajala na Kitajskem, vendar bi se lahko nato prodajali v EGP. V zvezi s tem pri obravnavi tega vprašanja načeloma ne bi smeli delati razlik med, prvič, ozemeljskim področjem uporabe prava Unije v okviru izračuna glob iz obravnavane zadeve, in drugič, pristojnostjo Komisije za uporabo členov 101 PDEU in 102 PDEU.

37. Sodišče je tako odločilo na podlagi analize besedila člena 85 ES in pri tem dodalo, da se „v takih okoliščinah pristojnost Skupnosti za uporabo pravil o konkurenci v zvezi s takimi ravnanji uporablja po načelu krajevne omejitve, ki se na splošno priznava v mednarodnem javnem pravu“ (točka 18 iste sodbe). Člen 101 PDEU (ali pa člen 102 PDEU) torej ne sproža vprašanj krajevne pristojnosti z vidika mednarodnega javnega prava ravno zato, ker ob upoštevanju načina, kako je sestavljeno njegovo besedilo, preprosto ni mišljen za ekstrateritorialno uporabo.

38. Zato Unija tudi ne potrebuje ustreznika ameriškemu zakonu, naslovljenemu The Foreign Trade Antitrust Improvements Act (zakon o izboljšavah pri varstvu konkurence v zunanji trgovini), ki po zakonski poti uvaja preverjanje t. i. opredeljenih učinkov, da bi tako iz poglavja 1 Sherman Act izključili ravnanja, ugotovljena v tujini, ki nimajo „neposrednega, bistvenega in razumno predvidljivega učinka na ameriško trgovino“. V nasprotju z besedilom Sherman Act iz besedila členov 101 PDEU in 102 PDEU namreč jasno izhaja, da ta člena zadevata le ravnanja, s katerimi se omejuje konkurenca v Uniji, ne pa zunaj nje.

39. Naj v tem okviru napotim na nedavno zadevo *Motorola Mobility/AU Optronics* (št. 14-8003), ki jo je obravnavalo U.S. Court of Appeals (7th Circuit) (pritožbeno sodišče ZDA, 7. okrožje) in se je nanašala na isti svetovni omejevalni sporazum, kot se obravnava v tej pritožbi. V tej zadevi so se postavljala vprašanja in navajala dejstva, enaka tistim iz obravnavane zadeve, zlasti glede ekstrateritorialne uporabe (v tej zadevi ameriškega) konkurenčnega prava. V njej je družba Motorola, ki ima sedež v ZDA, mednarodni kartel (enak kot v obravnavani zadevi) obtoževala kršitve Sherman Act zaradi omejevalnega sporazuma o cenah zaslonov LCD, ki so se prodajali nekaterim njenim odvisnim družbam s sedežem zunaj ameriškega ozemlja, te pa so jih vgradile v končne proizvode in jih nato dobavljale svoji matični družbi v ZDA.

40. Belgijski organ, pristojen za konkurenco, v pojasnilu *amicus curiae*, naslovljenem na U.S. Court of Appeals,¹¹ zagovarja ozko razlago krajevne pristojnosti v ameriškem konkurenčnem pravu na podlagi načela meddržavnega sodelovanja (*comitas gentium*) in opozarja, da bi bil učinek široke uporabe ameriškega prava spodkopavanje (učinkovitosti) uporabe belgijskega prava in evropskega konkurenčnega prava ter konkurenčnega prava drugih držav. Podobna pojasnila *amicus curiae* so bila vložena v obravnavani zadevi, med vlagatelji pa naj omenim zlasti Tajvan in Japonsko.

41. U.S. Court of Appeals je v sodbi, izrečeni nekaj mesecev po izpodbijani sodbi, zavrnilo pritožbo družbe Motorola in menilo, da se Sherman Act ne uporablja, ker so bili učinki kartela na ameriški trg – tudi če bi bili lahko bistveni in razumno predvidljivi – „posredni“, saj udeleženci omejevalnega sporazuma zaslonov LCD niso prodajali v ZDA, temveč so jih prodajali podjetjem (odvisnim družbam družbe Motorola) v tujini, ta pa so jih vgradila v proizvode, ki so jih nato izvozila v ZDA. Poudarilo je tudi tveganje, da bi Sherman Act podelili preširoko področje uporabe.

42. Iz zgoraj navedenega izhaja, da bi tudi v obravnavani zadevi s široko razlago ozemeljskega področja uporabe konkurenčnega prava Unije tvegali spore glede pristojnosti s tujimi organi, pristojnimi za konkurenco, in dvojne obtožbe podjetij.

11 — Glej „Brief of Belgian Competition Authority in Motorola Mobility LLC v AU Optronics Corp.“ z dne 10. oktobra 2014. Ta organ v navedenem pojasnilu navaja sodbo enega od belgijskih pritožbenih sodišč (cour d'appel) z dne 12. marca 2014, Brabomills (2013/MR/6), v kateri je to sodišče razveljavilo globo, naloženo družbi Brabomills, ker ta ni bila izračunana na podlagi prodaje ali prometa v Belgiji in zadevno sodišče ni moglo oceniti, ali je bila družba Brabomills s to globo kaznovana le za kršitev, storjeno v Belgiji, ali je vključevala tudi kršitev, storjeno na Nizozemskem, za katero je bilo navedeno podjetje v tej državi že sankcionirano (da bi tako preprečili kršitev načela *non bis in idem*).

43. Poleg tega so sodišča Unije vedno priznavala velik pomen strogega upoštevanja krajevne pristojnosti,¹² da bi tako preprečili kršitev načela *non bis in idem*,¹³ določenega s členom 50 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah. Iz sodbe SGL Carbon/Komisija (C-308/04 P, EU:C:2006:433, zlasti točki 29 in 32) izhaja, da lahko po mnenju Sodišča, če organ, pristojen za konkurenco, preseže svojo krajevno pristojnost, nastane tveganje, da bi bile podjetjem, ki se preiskujejo, naložene vzporedne sankcije. Če v obravnavani zadevi Komisija naloži globo za transakcijo v zvezi s sestavnim delom, dobavljenim v državo nečlanico EGP, ker naj bi bil končni proizvod, v kateri je bil vgrajen ta sestavni del, prodan v EGP, bi bila lahko ista transakcija sankcionirana dvakrat. Prvič v državi nečlanici EGP, v katero je bil sestavni del dobavljen, nato pa še drugič v EGP (v skladu s pristopom Komisije, da je ta sestavni del vgrajen v končni proizvod, ki je bil navsezadnje prodan v EGP).

44. Zdi se mi, da gre Komisija s sankcioniranjem omejevalnih sporazumov o proizvodih, ki se izdelajo in prodajo zunaj EGP, izključno zato, ker se nato „predelajo“ ali vgradijo v druge proizvode, ki (v celoti ali deloma) prispejo v EGP – če ne dokaže dodatnih opredeljenih učinkov omejevalnega sporazuma v EGP – predaleč.

c) Učinki omejevalnega sporazuma v EGP prek končnih proizvodov: merili „opredeljenih učinkov“ in „izvajanja“

45. Naj najprej opozorim, da je Komisija ob začetku postopka v zvezi s kršitvijo zadevno prodajo opredelila kot „posredno prodajo v EGP“ (glej točko 391 in naslednje obrazložitve spornega sklepa). Šele pozneje se je odločila, da jo bo raje opredelila kot „neposredno prodajo v EGP prek predelanih proizvodov“. ¹⁴ Je bil to poskus Komisije, da najbolje upraviči uporabo novega pojma?

46. Vendar menim, da vsekakor ni mogoče šteti, da je prodaja v EGP končnih proizvodov z vgrajenim zaslonom LCD, ki jo opravijo posamezni subjekti skupine InnoLux s sedežem zunaj EGP, izvajanje omejevalnega sporazuma glede cen v zvezi s prodajo zaslonov LCD v EGP v smislu sodbe Lesna moka I. Take prodaje namreč ni mogoče izenačiti s prodajo v EGP zaslonov LCD po kartelnih cenah. Prvič, prodaje končnih proizvodov ni mogoče opredeliti kot izvajanje kartela v zvezi z zasloni LCD v EGP, saj prodaja končnih proizvodov z vgrajenimi zasloni LCD ne spada na področje kršitve člena 101 PDEU, ki jo je ugotovila Komisija. Drugič, sami vgrajeni zasloni LCD se v EGP niso prodajali po usklajenih cenah. V obravnavani zadevi je „izvajanje“ potekalo zunaj EGP med dobavo zaslonov LCD gospodarskim subjektom, ki so jih vgradili v končne proizvode.

47. Če bi z vidika področja uporabe člena 101 PDEU različno obravnavali posredno prodajo zaslonov LCD v EGP glede na to, ali „predelane proizvode“ dajo na trg tretja podjetja, ki so te zaslone kupila pri članih kartela, ali jih dajo na trg odvisne družbe članov kartela, ki so jih kupile v okviru dobave v vertikalno integrirani skupini, bi to pomenilo manj ugodno obravnavo zadnjenavedenih v primerjavi s proizvajalci zaslonov LCD, ki v nadaljnjih fazah niso integrirani. ¹⁵

48. Očitno je torej, da bi bilo mogoče pristojnost Komisije glede zadevne prodaje utemeljiti le z uporabo merila „opredeljenih učinkov“.

12 — Če bi tuji organi, pristojni za konkurenco, nalagali globo za uporabo omejevalnega sporazuma ali za njegove učinke v EGP, bi s tem posegali v krajevno pristojnost Komisije. Glej sodbi Tokai Carbon in drugi/Komisija (T-236/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, EU:T:2004:118, točka 143) ter Hoechst/Komisija (T-410/03, EU:T:2008:211, točka 603). Prav tako bi Komisija z naložitvijo glob, ki se ne nanašajo na uporabo omejevalnega sporazuma ali na njegove opredeljene učinke v EGP, presegla svojo pristojnost.

13 — Glej zlasti sodbi Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija (T-224/00, EU:T:2003:195, točka 103) ter Tokai Carbon in drugi/Komisija (T-236/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 in T-252/01, EU:T:2004:118, točka 143) (pritožba v tej zadevi je bila zavržena s sodbo Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija, C-397/03 P, EU:C:2006:328). Glej tudi sodbo Showa Denko/Komisija (C-289/04 P, EU:C:2006:431, točka 50).

14 — To poimenovanje je nekoliko protislovno, saj je prodaja hkrati neposredna in poteka „prek“ nečesa. Vsekakor ni v njej nič neposrednega iz prve skupine prodaje („neposredna prodaja v EGP“).

15 — Glej tudi mnenje profesorja Demareta, P., z naslovom „Note relative à l'arrêt du Tribunal InnoLux T-91/11“, priloga ECJA.6, priložena pritožbi družbe InnoLux.

i) Merilo „opredeljenih učinkov“ na splošno

49. Več generalnih pravobranilcev se je zavzemalo za to, da bi Sodišče priznalo to merilo, da bi tako omogočili uporabo konkurenčnega prava Unije za protikonkurenčna ravnanja ali sporazume, ugotovljene zunaj EGP, ki pa imajo posledice na ozemlju EGP. To zlasti drži za generalnega pravobranilca H. Mayrasa v sklepnih predlogih v zadevi Imperial Chemical Industries/Komisija (48/69, EU:C:1972:32) (v kateri je imel omejevalni sporazum neposredne, takojšnje, bistvene in predvidljive učinke v Skupnosti) in generalnega pravobranilca M. Darmona v sklepnih predlogih v združenih zadevah Ahlström Osakeyhtiö in drugi/Komisija (89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 in od 125/85 do 129/85, EU:C:1988:258).¹⁶

50. Tudi Komisija že dolgo trdi, da je z merilom „opredeljenih učinkov“ določena zunanja meja njene pristojnosti.¹⁷

51. Prav tako je to merilo uporabilo Splošno sodišče v sodbi Gencor/Komisija (T-102/96, EU:T:1999:65, točka 92), saj je v okviru izpodbijanja pristojnosti Komisije za uporabo uredbe v zvezi z nadzorom nad koncentracijami med podjetji za operacijo, ki sta jo izvedla gospodarska subjekta s sedežem zunaj Skupnosti,¹⁸ zahtevalo, da mora biti učinek „takojšen, bistven in predvidljiv“. Sicer ne vidim nobenega razloga za to, da bi uporabo tega merila omejili le na koncentracije.¹⁹

52. Splošno sodišče je v sodbi Haladjian Frères/Komisija²⁰ še navedlo glede sporazuma, ki se nanaša na proizvode, ki so kupljeni v Združenih državah z namenom prodaje v [Uniji, da] [...] [z]golj dejstvo, da ima ravnanje določene učinke, kakršnikoli že so, na gospodarstvo [Unije], samo po sebi ni dovolj ozka povezava, ki bi potrdila, da gre lahko za pristojnost [Unije]. Da bi se ta učinek lahko upošteval, mora biti bistven, torej občuten in nezanemarljiv.“

53. Sodišče sicer res ni nikoli zavrnilo merila „opredeljenih učinkov“, vendar se ni nikoli niti izrecno izreklo o možnosti njegove uporabe.²¹ Čeprav sem mu sam naklonjen, v tej pritožbi ne bomo trčili ob to težavo, saj po mojem mnenju Komisija nikakor ni zadostno dokazala opredeljenih učinkov omejevalnega sporazuma v EGP.

16 — „Ali ne bi bila Komisija razorožena, če v primeru usklajenega ravnanja na pobudo in odgovornost izključno podjetij zunaj skupnega trga ne bi imela možnosti sprejeti nobene odločitve v [nasprotju z njimi]? S tem bi se hkrati odpovedali zaščiti skupnega trga, potrebni za uresničevanje glavnih ciljev Skupnosti“ (točka 53).

17 — Komisija je že v Odločbi 69/243/EGS z dne 24. julija 1969 v zvezi s postopkom na podlagi člena 85 Pogodbe o EGP (IV/26.267 – barvila) (UL L 195, str. 11) trdila: „The competition rules of the Treaty are [...] applicable to all restrictions of competition which produce within the Common Market effects set out in Article 85(1).“ V Odločbi Komisije 85/202/EGS z dne 19. decembra 1984 v zvezi s postopkom na podlagi člena 85 Pogodbe o EGP (IV/29.725 – Lesna moka) (UL 1985, L 85, str. 1) je navedla: „The effect of the agreements [...] on prices announced and/or charged to customers and on resale of pulp with the EEC was [...] not only substantial but intended, and was the primary and direct result of the agreements“ (besedilo v angleškem jeziku je edino verodostojno). Tudi Odločba Komisije 85/206/EGS z dne 19. decembra 1984 v zvezi s postopkom na podlagi člena 85 Pogodbe o EGP (IV/26.870 – Uvoz aluminija iz vzhodne Evrope, UL 1985, L 92, str. 1) je izrecno temeljila na merilu učinkov. Glej tudi „The Commission’s Eleventh Report on Competition Policy – 1981“, Bruselj, 1982, točka 34, in „The Commission’s Fourteenth Report on Competition Policy – 1984“, Bruselj, 1985, točka 60.

18 — Glej tudi sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott v zadevi The Air Transport Association of America in drugi (C-366/10, EU:C:2011:637, točka 148).

19 — Glej v tem smislu tudi sodbo Intel/Komisija (T-286/09, EU:T:2014:547, točka 231). Do tega sklepa je prišlo tudi High Court (England and Wales) (visoko civilno sodišče v Angliji in Walesu) v zadevi Adidas/The Lawn Tennis Association in drugi, (2006) EWHC 1318 (Ch), točka 47 in naslednje. Glej tudi na primer Broberg, M. P., *The European Commission’s Extraterritorial Powers in Merger Control*, *International and Comparative Law Quarterly*, 49, 2000, str. 180, in Albors-Llorens, A., *Collective dominance: A mechanism for the control of oligopolistic markets?*, *The Cambridge Law Journal*, zvezek 59, št. 2, junij 2000, str. 256. Poleg tega merilo izvajanja in merilo „opredeljenih učinkov“ ne privedeta vedno do istega rezultata. Glej zlasti Griffin, J. P., *EC and US Extraterritoriality: Activism and Cooperation*, 17, *Fordham International Law Journal*, 1994, str. 353, 360 in naslednje; Schwartz, I. in Basedow, J., *Restrictions on Competition*, III-35 *International Encyclopedia of Comparative Law* 1, 1995, str. od 134 do 139, in Baudenbacher, C., *The CFI’s Gencor Judgment – Some remarks on its global implications*, *Liber amicorum v počastitev B. Vesterdorfa*, Bruylant, 2007, str. 557.

20 — T-204/03, EU:T:2006:273, točka 167, v zvezi s katero ni bila vložena pritožba.

21 — To zlasti drži za sodbo Lesna moka I, saj je – v nasprotju z obravnavano zadevo – merilo „izvajanja“ zadevnega omejevalnega sporazuma Sodišču omogočalo utemeljitev pristojnosti Skupnosti z vidika načela teritorialnosti.

ii) Dokaz „opredeljenih učinkov“ v obravnavani zadevi?

54. Ker je trg, zaščiten s pravili, ki se uporabljajo v obravnavani zadevi, EGP, je *a priori* težko povezati prodajo v Aziji iz obravnavane zadeve s pravili o konkurenci v EGP ali s sestavo konkurence v EGP, kar zadeva *proizvode, na katere se nanaša kršitev*, razen če na podlagi analize trga končnega proizvoda v EGP ugotovimo, da je omejevalni sporazum na azijskem trgu v zvezi s kartelnimi zasloni LCD povzročil tudi izkrivljanje konkurence na *trgu končnih proizvodov* v EGP. Vendar Komisija v spornem sklepu tega ni storila, poleg tega pa ni niti navedla niti pravno zadostno dokazala, da bi se v EGP izkrivljala konkurenca na trgu končnih proizvodov niti da bi kršitev zajemala določanje cen ali prodajo končnih proizvodov, v katere so bili vgrajeni kartelni zasloni LCD.

55. Komisija je v spornem sklepu ugotovila le kršitev člena 101 PDEU,²² ki je zadevala samo zaslon LCD (glej točki 1 in 377 obrazložitve spornega sklepa), pri čemer je preprosto navedla, da je bila „prodaja zaslonov LCD kupcem znotraj skupine vključena v razprave iz omejevalnega sporazuma v obravnavani zadevi“ in da je bilo mogoče „razumno domnevati, da je imel izvedeni omejevalni sporazum učinke na neposredno prodajo prek predelanih proizvodov“ (točka 394 obrazložitve spornega sklepa; moj poudarek), kar vsekakor ni enakovredno dokazu opredeljenih učinkov omejevalnega sporazuma na trgu EGP.

56. Prvič, očitno je, da kršitev (ali njena ugotovitev) ne zadeva *neposredno* končnih proizvodov. Drugič, iz spisa, predloženega Sodišču, je razvidno, da jih ne zadeva niti *posredno*. V Smernicah iz leta 2006 je namreč jasno navedeno, da bi želeli z besedo „posredno“ iz točke 13 vključiti primere, kot so „dogovor[i] o določanju cen za določen proizvod, [...] se cena tega proizvoda uporabi kot izhodišče za cene proizvodov nižje ali višje kakovosti“.²³ To za obravnavano zadevo ne drži. Iz spisa ne izhaja, da so kartelne cene zaslonov LCD referenčna cena za zaslone LCD višje ali nižje kakovosti. Prav tako iz spisa ne izhaja, da se uporabijo kot referenca za cene končnih proizvodov, v katere so vgrajeni.

57. Splošno sodišče je v točkah 48 in 49 izpodbijane sodbe menilo, da je odločitev Komisije, da upošteva „neposredno prodajo v EGP prek predelanih proizvodov“, v obravnavani zadevi „toliko bolj utemeljena [...], ker iz dokazov v [spornem] sklepu [točka 394 obrazložitve spornega sklepa], ki jih [pritožnica] ne izpodbija, izhaja, da so se kartelni zasloni LCD podjetjem, ki so bila udeležena v omejevalnem sporazumu, prodajali po ceni, na katero je vplival omejevalni sporazum“, ter da so „udeleženci omejevalnega sporazuma vedeli, da je cena kartelnih zaslonov LCD vplivala na ceno končnih proizvodov, v katere so bili vgrajeni“ (glej točki 92 in 93 obrazložitve spornega sklepa). Četudi pa je to lahko res, nič manj ne drži, da navedeni pojem „vpliv“ ne more zadostovati za to, da se dokažejo „opredeljeni učinki“ v EGP. Poleg tega se zdi, da se te ugotovitve nanašajo na vse udeležence omejevalnega sporazuma ter se pri tem več ne razlikuje med „dejansko“ prodajo znotraj skupine, ki jo je mogoče kot tako upoštevati za izračun globe, če do nje pride v EGP, in prodajo, ki naj to ne bi bila in ki bi jo bilo mogoče po mnenju Komisije nadomestiti z „dejansko“ prodajo zaslonov LCD, vgrajenih v končni proizvod, tretjim osebam.²⁴

22 — In člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru z dne 2. maja 1992 (UL 1994, L 1, str. 3) (za potrebe teh sklepnih predlogov se sklicujem le na člen 101 PDEU).

23 — Smernice iz leta 2006, opomba k točki 13. Sicer bi se lahko v obravnavani zadevi vprašali, ali je pojem „prodaja prek predelanih proizvodov“ ustrezen kot tak, saj zadevni končni proizvodi (kompaktni prenosni računalniki, monitorji osebnih računalnikov in zasloni LCD za televizijske sprejemnike) dejansko niso „predelani“ zasloni LCD, kot na primer pametnega telefona ni mogoče opredeliti kot „predelan“ zaslon ali celo mikroprocesor. To so povsem ločeni proizvodi, v katere je kot sestavni del – med številnimi drugimi – vgrajen zaslon LCD. Smernice iz leta 2006 pa napotujejo na proizvode nižje ali višje kakovosti, pri katerih se kot izhodišče uporabi kartelna cena, to je enake proizvode, vendar drugačne kakovosti.

24 — Čeprav sicer drži, da se točka 394 obrazložitve spornega sklepa nanaša posebej na tri vertikalno integrirane naslovnike spornega sklepa, za katere je bil uporabljen pojem „neposredna prodaja v EGP prek predelanih proizvodov“, so v točki 396 istega sklepa navedeni enaki dokazi v zvezi z družbama LGD in AUO, za kateri je Komisija uporabila le pojem „neposredna prodaja v EGP“.

58. V obravnavani zadevi Splošno sodišče v točki 70 izpodbijane sodbe poudarja, da mora Komisija imeti možnost začeti postopek v zvezi s „posledicami“, ki jih je imel omejevalni sporazum, zasnovan zunaj EGP, „na konkurenco na notranjem trgu“, in naložiti „globo, sorazmerno s škodljivostjo tega omejevalnega sporazuma za konkurenco na navedenem trgu“. Kot dodaja, to pomeni, da „[č]e so kartelne zaslone LCD, ki jih je proizvedla [pritožnica], vgradile v končne proizvode družbe, ki pripadajo istemu podjetju kot [pritožnica], in je to podjetje te končne proizvode prodalo v EGP, je treba ugotoviti, da je omejevalni sporazum vplival na transakcije, ki so bile izvedene do vključno te prodaje“. Ta sklep se mi zdi vsaj prenagljen, saj Komisija ni dokazala, da ima kršitev v zvezi z določanjem cen zaslonov LCD nujno učinek na določanje cen končnih proizvodov. Poleg tega številni proizvajalci končnih proizvodov niso bili vključeni v postopek, v katerem je bil sprejet sporni sklep. Izjava Komisije iz točke 394 obrazložitve spornega sklepa (točka 389 obrazložitve francoske različice spornega sklepa), da „lahko razumno predpostavimo, da je imel izvedeni omejevalni sporazum učinke na neposredno prodajo prek predelanih proizvodov“, je – kot priznava tudi Komisija – le predpostavka, saj ni Komisija v spornem sklepu predložila nobenega dokaza o vplivu na prodajo končnih proizvodov, ki bi s pravnega vidika zadostoval za to, da bi lahko govorili o „opredeljenih učinkih“ zadevnega omejevalnega sporazuma v EGP, saj ta pojem zahteva vsaj takojšnje, bistvene in predvidljive učinke, ne pa le mogočih ali domnevnih učinkov.

59. Če želi Komisija zadevno prodajo vključiti v izračun globe, se „ne sme opreti le na preprosto domnevo, [...] ampak mora predložiti [...] konkretne, verodostojne in zadostne indice, na podlagi katerih lahko presodi, kako je lahko kršitev dejansko vplivala na konkurenco na navedenem trgu“ (glej sodbo Prym in Prym Consumer/Komisija, C-534/07 P, EU:C:2009:505, točka 82). Torej ni dovolj, da se Komisija opre na domnevo o obstoju takih učinkov, in se lahko celo vprašamo, ali je poskusila preveriti in izmeriti vpliv omejevalnega sporazuma na trg končnih proizvodov v EGP.

60. V primeru pritožnice se s pojmom „neposredna prodaja v EGP prek predelanih proizvodov“ postavlja dodatna težava, ki izhaja iz dejstva, da se s tem pojmom kraj zadevne transakcije umetno prestavi iz kraja, v katerem je bil zaslon LCD dejansko dobavljen in uporabljen, v kraj, kjer je bil prodan končni proizvod, v kateri je bil ta zaslon LCD vgrajen. Vendar je bil kraj prodaje zaslonov LCD v Aziji, ne pa v EGP. Tako Komisija z izenačitvijo prodaje končnega proizvoda s prodajo vanj vgrajenega zaslona LCD dejansko obravnava interno dobavo zaslonov znotraj skupine InnoLux, opravljeno na Tajvanu in Kitajskem, kot da bi bila opravljena v EGP, medtem ko je menila, da je bila dobava zaslonov znotraj skupine Samsung iz Južne Koreje v tovarne v EGP opravljena zunaj EGP, le zato ker družba Samsung končne proizvode, v katere so vgrajeni ti zasloni LCD, prodaja zunaj EGP.²⁵

61. Drži sicer – kot navaja Komisija v točki 383 obrazložitve spornega sklepa – da „dejstvo, da se za ugotovitev vrednosti prodaje uporabi merilo dobave, ustvarja močno vez z EGP“, vendar – kot je odločilo Splošno sodišče v sodbi Brouwerij Haacht/Komisija (T-48/02, EU:T:2005:436, točka 59, v zvezi s katero ni bila vložena pritožba) – „je presojo dejanske gospodarske zmožnosti kršiteljev, da povzročijo večjo škodo drugim subjektom, zlasti potrošnikom, da bi se določila globa za storjeno kršitev, mogoče izpeljati le za tiste izdelke, ki so bili predmet omejevalnega sporazuma“.

62. Kot poleg tega določajo Smernice iz leta 2006, od katerih Komisija ne more odstopiti, ne da bi navedla posebno in objektivno utemeljitev, združljivo zlasti z načelom enakega obravnavanja²⁶ (ki v obravnavani zadevi ni bila predložena), morajo globe temeljiti na prodaji, ki je predmet kršitve. Komisija torej ne more upoštevati nadaljnje prodaje proizvodov, to je proizvodov, ki niso predmet kršitve, pa čeprav so nezakoniti proizvodi vanje vgrajeni kot sestavni del.

25 — V točki 238 obrazložitve spornega sklepa je jasno navedeno, da „je treba torej prodajo zaslonov LCD znotraj skupine – ker se je končala s predelanimi proizvodi, ki so bili prodani v EGP – upoštevati [...]“. Glej tudi točko 395 obrazložitve spornega sklepa, ki določa, da: „[z]a izračun vrednosti prodaje je vrednost upoštevanih zaslonov vključena, če član kartela predelani proizvod prodaja v EGP nepovezanemu podjetju.“

26 — Sodba Archer Daniels Midland in Archer Daniels Midland Ingredients/Komisija (C-397/03 P, EU:C:2006:328, točka 91). Glej v tem kontekstu tudi sodbo Guardian Industries in Guardian Europe/Komisija (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, točka 55).

iii) Kako pa je z merilom „izvajanja“ omejevalnega sporazuma?

63. Sodišče je v sodbi Lesna moka I (točki 16 in 17) menilo, da „odločilni“ element pristojnosti Komisije za uporabo prepovedi, določenih s konkurenčnim pravom Unije, ni kraj izoblikovanja omejevalnega sporazuma, ampak kraj, kjer je bil ta izveden.²⁷ V točki 18 te sodbe je navedlo, da je pristojnost Unije „zajeta v načelu teritorialnosti, ki je splošno priznано v mednarodnem javnem pravu“. Vendar je Sodišče v točki 12 iste sodbe navedlo, „da so glavni viri za oskrbo z lesno moko zunaj Skupnosti [...] in da ima trg zato svetovno razsežnost. Ko proizvajalci lesne moke s sedežem v teh državah [zunaj Unije] proizvode *prodajajo neposredno kupcem s sedežem v Skupnosti* in ko si cenovno konkurirajo za pridobitev naročil teh kupcev, obstaja konkurenca na skupnem trgu“ (moj poudarek). Le kadar se „ti proizvajalci uskladijo glede cen, ki jih bodo zaračunali kupcem s sedežem v Skupnosti, in to uskladiitev izvajajo tako, da dejansko prodajajo po usklajenih cenah, sodelujejo pri usklajenem ravnanju, katerega cilj in *posledica* je omejevanje konkurence na skupnem trgu v smislu člena 85 Pogodbe“ (točka 13 sodbe Lesna moka I; moj poudarek), in Sodišče je sklenilo, da so proizvajalci „v obravnavani zadevi svoj omejevalni sporazum glede cen izvajali na skupnem trgu“ (točka 17 navedene sodbe).

64. Pri preučitvi upoštevnosti konkurenčnega prava Unije je torej izhodišče opredelitev kraja, kjer se izvaja konkurenca za proizvod, na kateri se nanaša uskladitev.

65. *Prodaja v EGP upoštevnega proizvoda, za kateri se uporablja usklajevanje* – v obravnavani zadevi zaslonov LCD – je tista, ki sproži pristojnost Unije na podlagi merila izvajanja, kot je bilo razvito v sodbi Lesna moka I.²⁸ Vendar v spornem sklepu ni ugotovljeno nobeno usklajeno ravnanje v zvezi s končnimi proizvodi, v katere so vgrajeni zasloni LCD, ki so jih izdelali udeleženci omejevalnega sporazuma. Splošno sodišče hkrati krši merilo iz sodbe Lesna moka I, ko v točki 46 izpodbijane sodbe navaja, da prodaja končnih proizvodov, v katere so vgrajeni zasloni LCD, „vpliva[...] na konkurenco v EGP“. Zadostuje ugotovitev, da se končni proizvodi ne prodajajo na trgu EGP, na kateri se nanaša kršitev, to je trgu zaslonov LCD. Nazadnje – v nasprotju s trditvijo Splošnega sodišča iz točke 47 izpodbijane sodbe – *ne zadostuje* ugotovitev, da je prodaja „[kakor koli] povezana z EGP“, da se z vidika krajevne pristojnosti lahko uporabi konkurenčno pravo Unije na podlagi merila iz sodbe Lesna moka I. Dokazati je treba, da v EGP obstaja prodaja *proizvoda, na kateri se nanaša kršitev*, to je zaslonov LCD, zato ločeni proizvod, v kateri je kot sestavni del vgrajen zaslon LCD, ki sam ni predmet prodaje, ne izpolnjuje tega pogoja.

66. Nazadnje še menim, da bi morala Komisija v okviru vprašanja krajevne pristojnosti, ki se postavlja v obravnavani zadevi, Smernice iz leta 2006 razlagati ozko – in sicer še toliko bolj, ker moram opozoriti, da „postopek, v katerem [Komisija] nalož[i] glob[o] za kršitev prepovedi sporazumov o določanju cen in razdelitvi trgov iz člena 81(1) ES, spada v ‚kazensko kategorijo‘ člena 6 Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisane v Rimu 4. novembra 1950, kot jo je postopoma opredelilo Evropsko sodišče za človekove pravice“.²⁹

67. Iz vsega navedenega izhaja, da je treba prvemu pritožbenemu razlogu ugoditi.

27 — Glej tudi sodbo Atlantic Container Line in drugi/Komisija (T-395/94, EU:T:2002:49, točka 72), ki temelji na sodbi Lesna moka I.

28 — Kot upravičeno navaja Demaret, P., v delu *L'application du droit communautaire de la concurrence dans une économie mondiale globalisée – La problématique de l'extraterritorialité*, v *La politique communautaire de la concurrence face à la mondialisation et à l'élargissement de l'Union européenne*, Nomos Verlagsgesellschaft, 1999, str. 49, „[m]erilo iz sodbe Lesna moka ni vključevalo le prodaje v obliki nekega prometa, temveč tudi izvrševanje nekega ravnanja v Skupnosti v obliki prodaje po usklajenih cenah“.

29 — Glej sklepne predloge generalnega pravobranilca Y. Bota v zadevi ThyssenKrupp Nirosta/Komisija (C-352/09 P, EU:C:2010:635, točke od 48 do 52 in navedena sodna praksa) in generalne pravobranilke E. Sharpston v zadevi KME Germany in drugi/Komisija (C-272/09 P, EU:C:2011:63, točka 64).

68. Zato je treba izpodbijano sodbo razveljaviti v delu, v katerem je Splošno sodišče storilo pravno napako, ker je menilo, da spada dobava zaslonov LCD znotraj skupine tovarnam pritožnice na Kitajskem in Tajvanu na področje uporabe členov 101 PDEU in 53 Sporazuma o EGP, le zato ker pritožnica končne proizvode, v katere so v zadevnih tovarnah kot sestavni deli vgrajeni zasloni LCD, prodaja v EGP.

B – Drugi pritožbeni razlog: zatrevana diskriminacija v primerjavi z drugimi udeleženci omejevalnega sporazuma

69. S prvim delom pritožbenega razloga v zvezi z uporabo pojma „enotno podjetje“ kot razlikovalnega merila pritožnica trdi, da razlikovanje Splošnega sodišča med vertikalno integriranimi podjetji glede na to, ali s svojimi povezanimi kupci tvorijo enotno podjetje ali ne, ne temelji na nobenem upoštevnem razlikovanju. Tako naj se Splošno sodišče v sodbi LG Display in LG Display Taiwan/Komisija (T-128/11, EU:T:2014:88) za zavrnitev trditve družbe LGD, da bi bilo treba prodajo zaslonov LCD njenim matičnim družbam izključiti, ne bi sklicevalo na dejstvo, da je bila zadevna prodaja opravljena znotraj enotnega podjetja. Pritožnica se sklicuje tudi na točko 140 te sodbe in trdi, da ni nobene logike v razlikovanju med vertikalno integriranimi družbami glede na to, ali so naslovniki njihove upoštevne prodaje povezane odvisne družbe ali povezane matične družbe.

70. Komisija meni, da trditve pritožnice niso utemeljene.

71. Najprej je treba opozoriti, da drugi pritožbeni razlog, na kateri se sklicuje pritožnica, ne bi mogel povzročiti širšega obsega razveljavitve, zato ga običajno ne bi bilo treba preučiti.³⁰ Torej ga bom preučil le zaradi izčrpnosti in podredno (če bi se Sodišče odločilo, da ne bo upoštevalo mojih predlogov v zvezi s prvim pritožbenim razlogom).

72. Vsekakor je treba ugotoviti, da ima razlikovanje – na katero se je oprlo Splošno sodišče – med udeleženci omejevalnega sporazuma glede na merilo pojma „podjetje“ v smislu člena 101 PDEU, da bi tako opredelili podjetja, ki s svojimi kupci tvorijo vertikalno integrirana podjetja, in tista, ki v odnosu do kupcev ostajajo samostojna, trdno podlago v sodni praksi.³¹

73. Razen vprašanj, povezanih zlasti z ekstrateritorialno pristojnostjo Komisije in s tem povezano sodno prakso, ki sem jih podrobno preučil v analizi prvega pritožbenega razloga, menim, da Komisija in Splošno sodišče za razlikovanje med dobavo znotraj skupine in prodajo tretjim osebam nista vzpostavila samovoljnega razlikovanja. V obravnavani zadevi sta namreč le ločila vertikalno integrirana podjetja od tistih, ki to niso, za namene tega razlikovanja pa je v pravu Unije – v nasprotju z ameriškim konkurenčnim pravom – (objektivni) pojem „enotnega podjetja“ povsem ustrezen. Menim, da bi bilo treba ta del pritožbenega razloga zavrniti že samo iz tega razloga.

74. Poleg tega se je – v nasprotju s trditvijo pritožnice – položaj podjetja LGD razlikoval od položaja vertikalno integriranih podjetij, kot je družba InnoLux. Družba LGD je bila namreč podjetje, ločeno od svojih matičnih družb. Zaradi neobstoja vertikalne integracije se je za namene izračuna globe kot „neposredna prodaja v EGP“ upoštevala celotna prodaja zaslonov LCD, ki jih je družba LGD prodala matičnim družbam v EGP. Pojem „enotno podjetje“ je torej omogočil vzpostavitev objektivnega razlikovanja med različnimi položaji.

75. Torej je treba prvi del drugega pritožbenega razloga zavrniti kot neutemeljen.

30 — Glej med drugim sodbo Chronopost in drugi/Ufex in drugi (C-83/01 P, C-93/01 P in C-94/01 P, EU:C:2003:388, točka 43).

31 — Glej zlasti sodbe Imperial Chemical Industries/Komisija (48/69, EU:C:1972:70, točke 134, 135 in 140); Hydrotherm Gerätebau (170/83, EU:C:1984:271, točka 11) in Arkema/Komisija (C-520/09 P, EU:C:2011:619, točka 37 in navedena sodna praksa).

76. V drugem delu drugega pritožbenega razloga, ki se nanaša na domnevne napake glede metode, uporabljene za dobavo zaslonov LCD znotraj skupine, ki sta jo opravili družbi LGD in AUO, pritožnica meni, da je Splošno sodišče storilo pravno napako, ker je v točkah 93 in 94 izpodbijane sodbe na podlagi načela zakonitosti zavrnilo njene trditve v zvezi z načelom enakega obravnavanja. Iz sodb Alliance One International in Standard Commercial Tobacco/Komisija ter Komisija/Alliance One International in drugi (C-628/10 P in C-14/11 P, EU:C:2012:479) naj bi namreč izhajalo, da bi se bilo za zavrnitev predloga stranke mogoče sklicevati na načelo zakonitosti, le če ta predlaga uporabo nezakonite metode za izračun globe. V obravnavani zadevi pa naj bi bila pritožnici zavrnjena uporaba popolnoma zakonite metode za izračun globe. Metoda, uporabljena za dobavo zaslonov LCD znotraj skupine, ki sta jo opravili družbi LGD in AUO, naj bi bila namreč metoda, ki sta jo Splošno sodišče in Sodišče potrdili v sodbah Europa Carton/Komisija (T-304/94, EU:T:1998:89) in KNP BT/Komisija (C-248/98 P, EU:C:2000:625). Tudi samo Splošno sodišče naj bi v sodbi LG Display in LG Display Taiwan/Komisija (T-128/11, EU:T:2014:88) potrdilo zakonitost te metode in naj bi tako samo sebi nasprotovalo.

77. Komisija meni, da so trditve pritožnice neutemeljene.

78. Menim, da želi pritožnica s tem delom drugega pritožbenega razloga izpodbijati razloge, ki so bili v izpodbijani sodbi navedeni le zaradi popolnosti, zato bi ga bilo treba zavriniti kot neupoštevne. Tudi če bi namreč Komisija neupravičeno menila, da niti družbe LGD, LG Electronics in Philips niti družbi AUO in BenQ ne tvorijo enotnega podjetja, to pritožnici ne bi moglo koristiti.

79. Kot pa je upravičeno opozorila Komisija, je v obravnavani zadevi – in v nasprotju z okoliščinami iz zadeve, v kateri je bila izrečena sodba Alliance One International in Standard Commercial Tobacco/Komisija in Komisija/Alliance One International in drugi (C-628/10 P in C-14/11 P, EU:C:2012:479) – vsekakor uporabila enako metodo (enotnega podjetja) za vse udeležence omejevalnega sporazuma. Zadostuje ugotovitev, da nič v tej sodbi ne omogoča sklepa, da bi morale Splošno sodišče v okviru ničnostne tožbe, ki jo je vložila družba InnoLux, opredeliti tudi, ali je Komisija pravilno uporabila metodo za družbi LGD in AUO.

80. Iz tega sledi, da je treba drugi del drugega pritožbenega razloga zavriniti kot neupoštevne, vsekakor pa kot neutemeljen. Zato je treba ta pritožbeni razlog zavriniti.

IV – Posledice razveljavitve izpodbijane sodbe in stroški

81. V skladu s členom 61 Statuta Sodišča Evropske unije lahko Sodišče, če je pritožba utemeljena, ob razveljavitvi odločitve Splošnega sodišča samo dokončno odloči o zadevi, če stanje postopka to dovoljuje. Tako je v obravnavani zadevi, saj ima Sodišče na voljo vse elemente, ki jih potrebuje za odločanje o tožbi.

82. Znižana globa, ki jo je določilo Splošno sodišče (pred zaokrožitvijo), je znašala 288.437.850 EUR (točka 163 izpodbijane sodbe; glej v zvezi s tem opombo 6 teh sklepnih predlogov). Od tega zneska je treba torej odbiti del globe, ki ga je mogoče pripisati „neposredni prodaji v EGP prek predelanih proizvodov“, to je 114.681.174 EUR. Torej osnovni znesek globe (pred zaokrožitvijo) skupaj znaša 173.756.676 EUR. Ta znesek je treba nato zaokrožiti³² na končni znesek 173.000.000 EUR. Naj dodam, da Komisija ni izpodbijala teh številčnih podatkov, ki jih je v pritožbi predložila pritožnica.

32 — Po metodi zaokroževanja, ki jo je potrdilo Splošno sodišče (točka 160 izpodbijane sodbe), se znižani znesek globe, če zaokrožitev na prvi dve številki povzroči več kot dvestotno znižanje osnovnega nezaokroženega zneska (3.756.676 je 2,16 % od 173.756.676), zaokroži na tri prve številke.

83. Kar zadeva stroške, je treba odločiti – ker je pritožbi družbe InnoLux delno ugodeno – da Komisija nosi svoje stroške, nastale v postopku na prvi stopnji in v tem pritožbenem postopku, in da se ji poleg tega naloži plačilo polovice stroškov, ki jih je priglasila družba InnoLux v obeh postopkih. Družba InnoLux nosi polovico svojih stroškov, nastalih v teh postopkih.

V – Predlog

84. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj:

- sodbo Splošnega sodišča Evropske unije, InnoLux/Komisija (T-91/11, EU:T:2014:92), razveljavi v delu, v katerem je bilo z njo potrjeno, da je mogoče v globi, naloženi družbi InnoLux Corp., zakonito upoštevati vrednost dobave zaslonov s tekočimi kristali z aktivnimi matričnimi sklopi znotraj skupine v tovarne družbe InnoLux Corp. na Kitajskem in Tajvanu, kjer so bili ti nato vgrajeni v končne proizvode, ki so se prodajali v Evropskem gospodarskem prostoru, s čimer je bila storjena pravna napaka;
- razglasi ničnost Sklepa Komisije C(2010) 8767 final z dne 8. decembra 2010 v zvezi s postopkom na podlagi člena [101 PDEU] in člena 53 Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru (zadeva COMP/39.309 – LCD) v delu, v katerem je z njim družbi InnoLux naložena globa, v kateri je bila upoštevana vrednost dobave zaslonov s tekočimi kristali z aktivnimi matričnimi sklopi znotraj skupine v tovarne družbe InnoLux Corp. na Kitajskem in Tajvanu, kjer so bili ti nato vgrajeni v končne proizvode, ki so se prodajali v Evropskem gospodarskem prostoru;
- znesek globe, ki se naloži družbi InnoLux Corp., določi na 173.000.000 EUR;
- v preostalem pritožbo zavrne in
- odloči, da Evropska komisija nosi svoje stroške, nastale v postopku na prvi stopnji in v pritožbenem postopku, ter ji poleg tega naloži plačilo polovice stroškov, ki jih je priglasila družba InnoLux Corp. v obeh postopkih, družba InnoLux Corp. pa nosi polovico svojih stroškov, nastalih v teh postopkih.

85. Podredno, če Sodišče ne bi upoštevalo mojih predlogov v zvezi s prvim pritožbenim razlogom in bi ga zavrnilo, mu predlagam, naj pritožbo v celoti zavrne in družbi InnoLux Corp. naloži plačilo stroškov tega postopka.